

**Sprawozdanie merytoryczne
z realizacji zadania pt. „Dofinansowanie działalności edukacyjnej
Ośrodka Edukacji Ekologicznej”, wg harmonogramu rzeczowo –
finansowego do umowy nr WFOŚ/D/723/5/2017
w okresie od 01.01.2017 r. do 30.06.2017 r.**

Uczestnicy wszystkich zadań edukacyjnych Ośrodka Edukacji Ekologicznej zostali poinformowani o dofinansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

Ośrodek Edukacji Ekologicznej położony jest na jednym z najcenniejszych przyrodniczo, silnie zróżnicowanym siedliskowo fragmencie Pojezierza Kaszubskiego. Szymbark leży w centralnej, najwyższej części Pojezierza Kaszubskiego, o typowej młodoglacjalnej rzeźbie terenu. Rejon miejscowości jest najwyższym wyniesionym obszarem w całej Polsce niżowej, z kumulacją w tzw. Wzgórzach Szymbarskich, gdzie "szczyt" Wieżyca (najwyższy na całym niżu środkowoeuropejskim) dochodzi do wysokości 328,6 m.n.p.m.

Takie położenie sprawia, że tereny w pobliżu OEE są wręcz wymarzone miejscem do prowadzenia edukacji ekologicznej o bardzo szerokiej tematyce, w której największy nacisk kładziony jest na warsztaty terenowe, podczas których możliwa jest bezpośrednia interakcja uczestników z przyrodą i bezpośrednie, empiryczne jej poznawanie.

Na działalność Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Szymbarku składają się dwie formy edukacji ekologicznej. Podstawową jest edukacja grup uczestniczących w kilkudniowych turnusach, podczas których uczestnicy biorą udział w warsztatach z różnych dziedzin nauk przyrodniczych. Drugą jest organizacja i realizacja warsztatów jednodniowych w formie festynów, pikników i wycieczek proekologicznych oraz warsztatów i szkoleń dla dorosłych.

W okresie od stycznia 2017 do czerwca 2017 z warsztatów z edukacji ekologicznej, organizowanych przez Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Szymbarku skorzystało **68 grup** dzieci i młodzieży szkolnej z opiekunami, o łącznej liczbie **1741 osób**. Były to warsztaty:

- pięciodniowe 10 grup
- trzydniowe 13 grup
- dwudniowe 1 grupa
- ferie 2 grupy
- rodzinne warsztaty herpetologiczne 1 grupa
- warsztaty siedliskowe dla pracowników PZPK 1 grupa
- warsztaty entomologiczne dla pracowników PZPK 1 grupa
- jednodniowe 39 grup

W ramach warsztatów kilkudniowych odbyły się:

„IV rodzinne warsztaty herpetologiczne w Szymbarku”

Już po raz czwarty Ośrodek Edukacji Ekologicznej zorganizował dwudniowe rodzinne warsztaty herpetologiczne. Pierwszy dzień był w całości poświęcony płazom. Uczestnicy poznali gatunki płazów występujące na terenie KPK. Nauczyli się oni rozpoznawać poszczególne gatunki po głosach godowych. W trakcie części wykładowej najmłodszy uczestnicy wykonywali żaby z kamieniem w roli głównej, kolorowali wcześniej przygotowane wydruki z krajowymi sylwetkami płazów oraz układali puzzle.

Po zapadnięciu zmroku, wyposażeni w kalosze i latarki czołówki młodzi przyrodnicy ruszyli na poszukiwanie płazów. Udało nam się znaleźć ropuchę szarą, żabę trawną i jej skrzek, żabę jeziorową, żabę moczarową. Nie zabrakło też traszki grzebieniastej i zwyczajnej. Ogromnym zaskoczeniem była różnorodność barw ropuchy szarej (różne odcienie szarości).

Drugiego dnia skupiono się głównie na ochronie herpetofauny i przedstawieniu najistotniejszych zagrożeń dla rodzimej batrachofauny, sposobach ich minimalizacji oraz ochronie czynnej. Dalszą część warsztatów poświęcono gadom. Podczas wyjścia terenowego kilkadziesiąt metrów od OEE znaleziono dwa gatunki jaszczurek: zwinkę i żyworodną. Największe zaś emocje wśród uczestników wzbudziła żmija zygzakowata, której stanowisko odnaleziono ok. 1 km od ośrodka. Dzieci, przy zachowaniu bezpiecznej odległości, pod opieką pełnoletnich opiekunów i prowadzących, pojedynczo podchodziły podziwiać to niesamowite stworzenie. Przy okazji przypomniano, że żmija jest jedynym wężem jadowitym występującym w Polsce. Uczulono dzieci na to, by zawsze podczas spotkania ze żmiją zachowywały bezpieczną odległość, gdyż jej ugryzienie może okazać się dla nich śmiertelne. Na zakończenie warsztatów zorganizowano herpetologiczne koło fortuny. Warsztaty przeprowadził herpetolog Pan Tomasz Narczyński.

W ramach warsztatów jednodniowych przeprowadzono:

„Cztery pory roku w przyrodzie”

Przedsięwzięcie zostało skierowane do klas 0–4 z ZKiW w Szymbarku. Warsztaty miały obrazować zmiany, które zachodzą w przyrodzie w poszczególnych porach roku i zachęcić do zgłębiania wiedzy przyrodniczej niezależnie od zmieniających się warunków atmosferycznych.

„VII Wiosenne Warsztaty Przyrodnicze w Szymbarku”

Podczas VII Wiosennych Warsztatów Przyrodniczych gościliśmy przedstawicieli 9 szkół z terenu powiatu kartuskiego (400 uczestników). Organizacja przedsięwzięcia była możliwa dzięki współpracy pięciu oddziałów Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej w Gdańsku, Zielonej Szkoły w Schodnie i Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Szymbarku.

Pierwszym punktem warsztatów był „Konkurs na najbardziej oryginalne przebranie za gatunek motyla występujący na terenie KPK”. Podczas prac komisji konkursowej entomolog mgr Małgorzata Piotrowicz opowiedziała o motylach, które są nie tylko ozdobą naszych łąk i ogrodów, ale pełnią dla nas ważną rolę w ekosystemach. Zapylają kwiaty, dzięki czemu tworzą się owoce, a rośliny mogą się rozmnażać. Motyl rodzi się z jaja i zanim zostanie dorosłą uskrzydloną formą, będzie jeszcze gąsienicą i poczwarką. Gąsienice - tak jak imago - zaskakują

kolorami i kształtami. Motyle zwyczajowo dzielimy na dzienne i nocne, choć nie każda ćma lata w nocy. Jeżeli chcemy zaprosić motyle do swoich ogrodów, posadźmy rośliny miododajne, przylecą, a zaraz za nimi inne cudowne owady.

Po rozstrzygnięciu konkursu dzieci wraz z opiekunami i instruktorami udały się w kierunku lasu na warsztaty terenowe prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę instruktorów, wśród których znalazło się 9 pracowników PZPK.

Tematyka warsztatów przedstawiała się następująco: „Wiosna w lesie i na łące”, „Wiosna w stawach naturalnych”, „Poznajemy drzewa i krzewy”, „Wiosna w świecie ptaków”, „Owadzie przejawy wiosny”.

Po powrocie z terenu na uczestników czekało ekologiczne koło fortuny, stoiska na temat płazów, porostów, skał oraz różne tablice interaktywne, dzięki którym dzieci same zdobywały wiedzę na wybrany przez siebie temat. Dodatkowo, na pamiątkę można było wykonać motyla przytwierzonego do klamerki i żabę z kamieniem w roli głównej.

„Majówka entomologiczna”

Zajęcia były adresowane do grup przedszkolnych z terenu powiatu kartuskiego. Wzorem lat ubiegłych zajęcia prowadzone były przez entomologa, a ich głównym celem było oswojenie uczestników z owadami i podkreślenie niezwykle istotnej roli jaką pełnią w przyrodzie jako najliczniejsza grupa zwierząt.

Zajęcia odbywały się w terenie. Uczestnicy mieli okazję poławiać okazy korzystając z siatek entomologicznych, co samo w sobie stanowiło dużą atrakcję. Złapane okazy były następnie oznaczane. Entomolog prowadzący warsztaty odpowiadał na najbardziej dociekliwe pytania dotyczące złapanych okazów zadawane przez małych miłośników przyrody. Po zakończonych warsztatach wszystkie owady odzyskiwały wolność. Podczas warsztatów dzieci miały okazję zapoznać się z mnóstwem ciekawostek na temat życia owadów oraz dowiedzieć się dlaczego warto budować i stawiać w ogrodach domki dla owadów i jakich gości można się w nich spodziewać. W tym roku odwiedziliśmy 5 przedszkoli (w zajęciach wzięło udział 355 dzieci).

Dodatkowo OEE włączył się w organizację następujących przedsięwzięć:

- współorganizacja XII Gminnego Konkursu Ekologicznego i XVI edycji konkursu Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski;
- pomoc w organizacji Wiosennych Warsztatów Przyrodniczych „Łąki i jej mali mieszkańcy” w Schodnie;
- organizacja stoisk podczas: IX pikniku edukacyjnego pod hasłem „Bioróżnorodność – poznaj by zachować”(Gdynia i Gdańsk); „Pikniku rodzinnego w Szymbarku”; Światowego Dnia Ziemi w Kościerzynie pod hasłem „W kierunku natury” i „Bioblitz Tuga”.

**WARSZTATY Z EDUKACJI EKOLOGICZNEJ
ORGANIZOWANE PRZEZ OŚRODEK EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W
SZYMBARKU
OD STYCZNIA DO CZERWCA 2017 ROKU**

Naturalne bogactwo siedlisk i przepiękny krajobraz w pobliżu Ośrodka umożliwia prowadzenie warsztatów z edukacji ekologicznej o zróżnicowanej tematyce (z przewagą zajęć terenowych):

1	Kaszubski Park Krajobrazowy – walory przyrodnicze, flora i fauna, park krajobrazowy jako forma ochrony przyrody
2	Lekcja przyrody w rezerwacie „Szczyt Wieżycy na Pojezierzu Kaszubskim” – warsztaty połączone z wejściem na wieżę widokową
3	Tajemnice porostów – z jakich komponentów składają się porosty, czym jest symbioza, porosty jako bioindykatory, skala porostowa
4	Ptaki – władcy przestworzy – rozpoznawanie gatunków, po co obrączkujemy ptaki, jak ptaki spędzają zimę, ptasie wędrówki, dokarmianie ptaków
5	Przedwiośnie na Kaszubach – warsztaty o budzącej się do życia przyrodzie
6	Przedzime na Kaszubach – w jaki sposób zwierzęta i rośliny przygotowują się do najtrudniejszej pory roku
7	Zimowe kłopoty roślin i zwierząt – jakie strategie na przetrwanie zimy obierają rośliny i zwierzęta, co może zrobić człowiek, aby pomóc zwierzętom przetrwać zimę
8	Ludzie w owadzim świecie; Różnorodność świata owadów – terenowe obserwacje i chwytanie owadów, ciekawostki z ich życia
9	Recykling w praktyce. Jak wyprodukować papier czerpany? – czym jest recykling, jak segregować odpady, produkcja papieru czerpanego
10	Lasy Pojezierza Kaszubskiego i okolic Szymbarka – piętrowa budowa lasów, zwierzęta i rośliny jakie możemy w nich spotkać, gospodarka leśna, ochrona lasu
11	Co się kryje w kropli wody? – biologiczne i chemiczne badanie czystości wody, anormalne właściwości wody, zagrożenia antropogeniczne wód, oznaczanie makrobezkręgowców występujących w jeziorach
12	Jeziora KPK – jeziora „kółka raduńskiego”, polodowcowy krajobraz Kaszub, typy jezior, problem eutrofizacji
13	Podchody przyrodnicze – wykorzystanie kompasów, praca z mapą, rozwiązywanie zadań przyrodniczych
14	Gleba dobrem niezastąpionym – funkcje gleby, metody rekultywacji, wykonywanie prac plastycznych z wykorzystaniem gliny
15	Ogródek meteorologiczny – warsztaty w stacji limnologicznej UG w Borucinie
16	Płazy i gady KPK – zagadnienia z biologii, ekologii i ochrony, obserwacja płazów i gadów w ich naturalnym środowisku, oznaczanie gatunków
17	Różnorodność biologiczna okolic Szymbarka – cechy krajobrazu pojeziernoleśnego w okolicy Szymbarka, najważniejsze ekosystemy

18	Ślady i tropy zwierząt – jak obserwować przyrodę, rozpoznawanie tropów zwierząt w terenie
19	Kartografia, jak czytać mapy i nie zgubić się w lesie? – praca z mapą i kompasami
20	Grzyby KPK – rozpoznawanie gatunków, biologia grzybów, mikoryza, technika zbioru, zagadnienia jadalności

Lista osób prowadzących zajęcia warsztatowe:

LP	Prowadzący		Tematyka
1	mgr Małgorzata Piotrowicz	Entomolog	„Ludzie w owadzim świecie”, „Wiosna w lesie i na łące”
2	mgr Artur Sikorski	Kartograf	„Kartografia, czyli jak czytać mapy i nie zgubić się w lesie?”
3	dr Małgorzata Łukaszewicz - Gniotyńska	Hydrobiolog	„Co się kryje w kropli wody?”
4	mgr Edmund Ulenberg	Opiekun stacji limnologicznej w Borucinie	„Ogródek meteorologiczny”
5	mgr inż. Adam Michalak	Zootechnik, członek OTOP, przewodnik turystyczny	„Ptaki KPK”, „Ślady i tropy zwierząt”
6	mgr Piotr Kowalewski	Geolog, biolog, przewodnik turystyczny	„Lasy Pojezierza Kaszubskiego i okolic Szymbarka-piętrowa budowa lasów, zwierzęta i rośliny jakie możemy w nich spotkać”, „Kaszuby w lodowym uścisku”, „Dziki jadalne – dziki niejadalne”
7	mgr Anna Peichert	Geograf, członek klubu ekologicznego	„Różnorodność biologiczna okolic Szymbarka”, „Nietoperze – rola owadożerców w zachowaniu różnorodności biologicznej”, „Kartografia, czyli jak czytać mapy i nie zgubić się w lesie?”
8	mgr Tomasz Narczyński	Herpetolog	„Płazy i gady KPK”

Pozostałe zajęcia przeprowadzali pracownicy Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Szymbarku:

- warsztaty terenowe, ze szczególnym naciskiem na tematykę ochrony przyrody w KPK;
- organizacja, przeprowadzenie warsztatów i podsumowań o: formach ochrony przyrody, lesie, ptakach drapieżnych, płazach, gryzoniach, recyklingu, problemach zanieczyszczeń wód, powietrza, gleby, alternatywnych źródłach energii, porostach, racjonalnej gospodarce odpadami;
- organizacja i przeprowadzenie ognisk na terenie OEE.

Przykładowy program pobytu w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w cyklu pięciodniowym:

Poniedziałek:

1. Przyjazd. Zapoznanie uczestników warsztatów z obowiązującymi przepisami BHP oraz regulaminem placówki. Przedstawienie planu pobytu. Zakwaterowanie.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Walory przyrodnicze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”
3. Konkurs ekologiczny na temat KPK.

Wtorek:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Lekcja przyrody w rezerwacie przyrody «Szczyt Wieżyca» na Pojezierzu Kaszubskim”.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Ludzie w owadzim świecie”.

Środa:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej w stacji Limnologicznej UG w Borucinie.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: Samodzielny recykling – papier czerpany.

Czwartek:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Kartografia, czyli jak czytać mapy i nie zgubić się w lesie”.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Podchody przyrodnicze”.
3. Konkurs piosenki ekologicznej. Ognisko z pieczeniem kielbasek.

Piątek:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Gleba dobrem niezastąpionym”, połączone z wykonaniem pracy plastycznej z gliny.
2. Podsumowanie pobytu. Odbiór pokoi. Pożegnanie grupy.

Przykładowy program pobytu w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w cyklu trzydniowym:

Poniedziałek:

1. Przyjazd. Zapoznanie uczestników warsztatów z obowiązującymi przepisami BHP oraz regulaminem placówki. Przedstawienie planu pobytu. Zakwaterowanie.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Formy ochrony przyrody na przykładzie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”.
3. Konkurs ekologiczny na temat form ochrony przyrody.

Wtorek:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Ptaki KPK”.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Co się kryje w kropli wody?”.
3. Konkurs piosenki ekologicznej. Ognisko.

Środa:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Ślady i tropy zwierząt”.
2. Podsumowanie pobytu. Odbiór pokoi. Pożegnanie grupy.

EFEKT EKOLOGICZNY:

Od stycznia do czerwca 2017 r. w OEE w Szymbarku przeprowadzono warsztaty z edukacji ekologicznej z **68 grupami** dzieci i młodzieży szkolnej na różnych poziomach nauczania wraz z opiekunami, o łącznej liczbie **1741 osób**.

Zdobywanie wiedzy przyrodniczej tylko w murach szkolnych jest ekstremalnie trudnym zadaniem. Taka edukacja stwarza pewien niepotrzebny dystans między uczniem a „abstrakcyjną” przyrodą, o której ów uczeń czyta w podręczniku i dowiaduje się ciekawych rzeczy, których jednak nie może sprawdzić empirycznie w bezpośrednim z nią kontakcie. Efektem takiego stanu rzeczy jest późniejszy brak zrozumienia procesów zachodzących w przyrodzie. Młodzież wyedukowana tylko teoretycznie nie zauważa wartości przyrodniczych i nie odczuwa więzi z otaczającą przyrodą, a co za tym idzie nie poczuwa się do odpowiedzialności za nią. W dorosłym życiu skutkuje to podejmowaniem decyzji nacechowanych powszechnym brakiem szacunku do środowiska przyrodniczego.

W OEE staramy się wypełniać tę lukę oferując młodym ludziom w bezpośrednim kontakcie z przyrodą i wszelkimi jej aspektami. OEE w Szymbarku swoją działalność edukacyjną opiera przede wszystkim na warsztatach terenowych. Podczas pobytu u nas wzbudzamy zainteresowanie i staramy się motywować dzieci i młodzież, do późniejszego zgłębiania tajników świata przyrody na własną rękę.

W osiągnięciu efektu ekologicznego działalności prowadzonej przez OEE nieocenioną rolę odgrywają cyklicznie organizowane przedsięwzięcia ekologiczne, które są niepowtarzalną okazją trafienia do szerszej rzeszy odbiorców.

Salę edukacyjną dodatkowo wyposażono w interaktywną grę „OWADZIE MEMORY”, dzięki której dzieci uczą się rozpoznawania rzadkich i pospolitych gatunków motyli i ważek występujących na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego.

Gra cieszyła się ogromnym zainteresowaniem wśród dzieci i dorosłych na stoisku o nazwie: *Motyle i „latające smoki” barwną ozdobą brzegów rzek i podmokłych łąk*, zorganizowanym podczas pikników edukacyjnych „Bioróżnorodność- poznaj by zachować” i „Bioblitz Tuga”.